

Lestijärven varhaiskasvatuksen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2025–2028

1. Johdanto

Tämä suunnitelma ohjaa päiväkodin toimintaa sukupuolisensitiivisyyden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi. Tavoitteena on taata jokaiselle lapselle turvallinen, osallistava ja kannustava kasvuympäristö.

Sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatus

Kasvattajat huomioivat ja kunnioittavat sukupuolten moninaisuutta ja toimivat niin, että jokainen lapsi kokee olonsa hyväksytyksi ja rakastetuksi juuri sellaisena kuin on. Kasvattaja sallii erilaisia tapoja ilmentää omaa sukupuoltaan, eikä vahvista stereotyyppisiä sukupuolirooleja. Lapselle annetaan mahdollisuus toimia niin, että sukupuoliroolit eivät rajoita tekemistä ja olemista. Aikuiset eivät luokittele sukupuolirooleja omassa ajattelussaan ja puheessaan.

Kehotunnekasvatus

Lapsuuteen kuuluu oman kehon haltuun ottaminen ja tunnetaitojen harjoittelu. Kehotunnekasvatus on hyvää tunnetta omasta kehosta ja itsearvostusta. Se vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja halua pitää itsestä huolta. Varhaiskasvatuksen kehotunnekasvatus tukee lapsen tietoisuutta omasta kehostaan sekä auttaa lasta huolehtimaan siitä. Toisen ja oman kehon kunnioittaminen ja erilaisten tunteiden kanssa elämisen harjoittelu ovat varhaiskasvatuksen arkea. Lapsen kehoon ja seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittely on tärkeä osa arkista lapsen kohtaamista. Lapsi on utelias, tutkii ja leikkii ja hänellä on oikeus ikätasoiseen tietoon ja tukeen.

Kasvattajan tärkeänä tehtävänä on tukea lasta pitämään huolta omasta kehosta, omista rajoistaan ja kehittymään omalla tahdillaan. Samanaikaisesti kasvattaja auttaa lasta arvostamaan ja kunnioittamaan itseään juuri sellaisena kuin on.

Tunnetaitojen oppimisen perusta on varhaislapsuudessa. Pienen lapsen tunnesäätelyn taidot ovat vielä kehittymättömät ja siksi lapsi on riippuvainen aikuisen tuesta, ohjauksesta ja opetuksesta. Aikuisen rooli on merkittävä tunnetaitojen opettamisen ja oppimisen kannalta. Lapsen vertaisryhmä on keskeisessä asemassa näitä taitoja harjoiteltaessa.

Tunnekasvatuksessa on kysymys lapsen kohtaamisesta, vuorovaikutuksesta sekä aidosta läsnäolosta. Lapsen tasolle asettuva aikuinen pystyy herkästi vastaamaan lapsen tarpeisiin. Tällöin lapsi kokee, että aikuinen haluaa kohdata ja ymmärtää hänen tunteitaan, joka lisää lapsen perusturvallisuutta. Tunnetaitojen opettaminen on jokapäiväistä, erilaisissa arjen tilanteissa tehtävää työtä, jossa harjoitellaan kaveruutta ja toisen huomioon ottamista. Tunnekasvatusta on mahdollista toteuttaa päiväkodin arjessa eri menetelmien avulla. Käytettäviä menetelmiä ovat muun muassa sadut, kehoharjoitukset, liikunta, leikit, kädentaidot, musiikki sekä perinteiset pelit, joissa opetellaan sääntöjen lisäksi voittamista ja häviämistä.

Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen leikki ja toimintaympäristöt

Leikki tuottaa lapsille iloa ja mielihyvää. Leikkiessään lapset ovat aktiivisia toimijoita: he jäsentävät ja tutkivat ympäröivää maailmaa, luovat sosiaalisia suhteita sekä muodostavat merkityksiä kokemuksistaan. Leikissä lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Leikkiessään lapset sekä jäljittelevät että luovat uutta ja muuntavat näkemäänsä. Samalla he mallintavat ja testaavat haaveitaan ja toiveitaan. Mielikuvitus mahdollistaa sen, että lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita, joita he muuten eivät voisi toteuttaa. Leikkiessään lapset voivat käsitellä itselleen vaikeita kokemuksia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä.

Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön kuuluu lasten kasvua ja oppimista tukevat tilat, välineet, tarvikkeet ja toimintatavat. Toimintaympäristö rakentuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä. Kasvattajan tulee huomioida, millainen on tasa-arvoinen toimintaympäristö. Lisäksi tulee tiedostaa toimintaympäristöjen vaikutus mm. lasten leikkien sisältöihin. Varhaiskasvatuksen tavoite on antaa lapselle mahdollisuus kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Lapsille tarjotaan mahdollisuus leikin ja leikkiseurauksen valintaan ilman sukupuoleen kohdistuvia oletuksia. Kasvattajat kiinnittävät erityisesti huomiota omaan tapaansa toimia.

Varhaiskasvattajan on kiinnitettävä toimintaympäristöjä luodessaan huomiota siihen, ettei hän erottelemalla leikkitiloja ja toimintavälineitä vahvista lasten käsityksiä sukupuolille erilaisista mahdollisuuksista. Tasa-arvotyössä lasten kanssa otetaan huomioon arjen pienet hetket, tokaisut ja eleet, ja huolehditaan ettei niihin sisälly epätasa-arvoisia tai sukupuolittavia elementtejä. Varhaiskasvattaja huomioi myös lasten väliset suhteet ja huolehtii siitä, että jokainen lapsi tulee kuulluksi.

Eettinen ajattelu ja katsomuskasvatus

Varhaiskasvatuksessa katsomuskasvatusta toteutetaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Lestijärven kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Eettisiä kysymyksiä käsitellään lasten kanssa niin, että he voivat tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyksi.

Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lasten ihmettelylle annetaan tilaa ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämän kysymyksiä.

Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat katsomuskasvattajia. Katsomuskasvatus ei riipu kasvattajan omasta vakaumuksesta tai katsomuksesta. Lähtökohtana toisen katsomuksen kunnioittamiseen on oman katsomuksensa tarkastelu ja sensitiivinen ote. He näyttävät omalla esimerkillään mitä eettinen toiminta tarkoittaa tasa-arvoisen kohtelun, toisen kunnioittamisen, suvaitsevaisuuden, syrjinnän ehkäisyn sekä fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden näkökulmasta. Kasvattajatiimi vastaa suvaitsevan ilmapiirin luomisesta lapsiryhmään.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen

Kiusaamiseen puututaan varhaiskasvatuksessa suunnitelmallisesti. Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen ovat osa turvallista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintaympäristöä. Aikuisten tehtävänä on havainnoida lasten toimintaa ja huomioda pienetkin kiusaamistilanteet. Varhaiskasvatuksessa laaditaan /päivitetään toimintakauden alussa kiusaamisen ehkäisyn ja siihen puuttumisen suunnitelma. Suunnitelma liitetään osaksi ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kiusaamistilanteista puhutaan vanhempien kanssa avoimesti, jotta he voivat tarvittaessa keskustella asioista myös kotona lapsen kanssa. Sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen harjoitteluun kiinnitetään erityistä huomiota, sillä ne auttavat lasta toimimaan lapsiryhmässä ja osaltaan ehkäisevät kiusaamistilanteita.

Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Varhaiskasvatuksessa kaikki ihmiset nähdään samanarvoisina etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta. Syrjinnän ennaltaehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota ja aikuiset toimivat tässä mallina. Syrjinnän tunnistaminen ja välitön puuttuminen nähdään tärkeänä ja erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja ja mielipiteitä sallitaan. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lasten vaihtelevat taustat ja tarjotaan kokemuksia oman kielen ja kulttuurin tärkeydestä ja arvokkuudesta. Avoimella ja kunnioittavalla suhtautumisella perheisiin sekä kuuntelemalla lasten näkemyksiä ja mielipiteitä tuetaan lasten kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Keskustelemaa yhteistyötä huoltajien kanssa toteutetaan tarvittaessa käyttämällä tulkkipalveluja.

2. Lähtökohdat ja periaatteet

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tarkoittavat, että kaikilla lapsilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja kehittyä yksilöinä. Eettinen ajattelu, sukupuolisensitiivisyys, kehotunnekasvatus ja katsomuskasvatus ovat keskeisiä toimintaperiaatteita.

3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisen prosessin kuvaus

Tasa-arvotilanteesta keskustellaan varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.

Miten yhdenvertaisuus näkyy ryhmässänne? Miten yhdenvertaisuutta voidaan lisätä? Miten tasa-arvoisuus näkyy ryhmässänne? Miten tasa-arvoisuutta voidaan lisätä? Mitkä asiat tekevät lapsen varhaiskasvatuspäivästä turvallisen? Miten turvallisuutta voidaan lisätä?

Keskustelun aiheita lapsille

Selvitetään lasten näkemyksiä tasa-arvoasioihin liittyen. Henkilöstö käyttää lapsentasoisia menetelmiä (esim. sadut, draama, taidekasvatuksen menetelmät) lasten mielipiteen selvittämiseen.

- Saatto vapaasti valita leikkikaverit päiväkodissa? Voitko leikkiä tyttöjen ja poikien kanssa?
- Voitko leikkiä niitä leikkejä, joita haluat?
- Kohtelevatko aikuiset samalla tavalla kaikkia lapsia?
- Mitkä asiat ovat sinusta mukavia päiväkodissa? Millaiset asiat eivät ole mukavia?
- Pelottaako tai suututtako sinua päiväkodissa jokin?
- Mitä aikuiset tekevät, kun sinua suututtaa?
- Kuuntelevatko aikuiset sinua ja muita lapsia ja millaisissa asioissa lapsia kuunnellaan?
- Mitä kiusaaminen on? Onko sinua kiusattu, tai oletko nähnyt, että toista lasta on kiusattu?
- Onko joku, jolle voit kertoa kiusaamisesta? Mitä aikuiset voivat tehdä?
- Saatto sinä olla sellainen kuin haluat?

Vanhempien näkemysten selvittäminen

Huoltajille kysymykset esitetään suunnitellen esim. syksyn vanhempainilta, nimetön kysely tms.

- Mitä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita pidät tärkeänä lapsesi varhaiskasvatuksessa?

3. Tavoitteet ja toimenpiteet 2025–2028

Teema/tavoitteet	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuuhenkilöt	Arviointi ja seuranta
Sukupuolisensitiivinen arki	Koulutukset, leikkiympäristöjen tarkastelu	2025–2026	Varhaiskasvatuspäällikkö / opettajat	Itsearviointi, havainnointi
Kiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen	Toimintamalli, pelisäännöt	2025–2026	Henkilöstö	Seurantapalaverit
Kehotunnekasvatukseen vahvistaminen	Integrointi arkeen, materiaalien käyttö	2025–2028	Opettajat/tiimit	Dokumentointi, tiimikeskustelut
Yhdenvertainen toimintaympäristö	Tilojen ja materiaalien arviointi	2025–2027	Henkilöstö	Vuosittainen arviointi
Katsomuskasvatus ja eettinen ajattelu	Tarinoiden ja keskustelujen käyttö	2025–2028	Opettajat/tiimit	Keskustelut, lasten ideat
Kielten ja kulttuurien huomiointi	Monikielinen materiaali, juhlien näkyvyys	2025–2028	Opettajat/tiimit	Palautteet, tiimikeskustelut

4. Arviointi ja seuranta

Arviointi toteutetaan vuosittain henkilöstön itsearvioinnilla, tiimikeskusteluilla, huoltajakyselyillä ja lasten osallisuuden kautta. Kehitystä seurataan myös toimintakertomuksissa.

5. Yhteenveto

Lestijärven varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma edistää turvallista, hyväksyvää ja osallisuutta vahvistavaa arkea. Suunnitelmaa päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti vastaamaan lasten ja perheiden tarpeita.

LIITE 1

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

Milloin selvitystä tehty ja mitä havaittu:	toimintakauden xxxx-xxxx valitut teema:
--	---

Teema	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuuhenkilöt / aikataulu	Arviointi/seuranta

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Milloin selvitystä tehty ja mitä havaittu:	toimintakauden 2024-2025 valitut teema: yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon tukeminen leikeissä
--	---

Kehitettävä teema	Tavoite	Kehittämistoimenpiteet	Kehittämisajankaus & vastuhenkilö	Arviointi / seuranta
Leikkipisteet: -tarjotaan erilaisia vaihtoehtoja leikille esim. rooli- ja rakenteluleikit, pelit	- Vuorovaikutustaitojen kehittäminen -leikin kautta oppiminen - mielikuvituksen rikastaminen - tunnesäätelytaitojen oppiminen (pettymysten sietäminen, vuoron odottaminen)	Leikkipisteet /leikin valintataulut (osallisuus) -Leikkipisteiden kehittäminen uusilla elementeillä -leikinvalintataulun käyttö -Toimisto muutettu lautapeli/rakenteluhuoneeksi -lautapelit ja rakentelu-materiaalit lasten saatavilla	Vastuhenkilö opettaja /tiimit Leikkipisteitä kehitetään edelleen kauden aikana, ottaen huomioon lasten toiveet ja mielipiteet -rakentelupiste -taidepiste -barbileikki -majaleikki • hyödynnetään ylimääräisiä jääneitä sänkyjä leikkialustoiksi • taidehuone yhdestä huoneesta	- leikinvalintataulut rauhoittaneet arkea -lapset keskittyvät leikkiin paremmin - leikkipisteiden kehittämistä jatketaan -uusia leikkipisteitä rakennetaan lasten toiveita kuunnellen

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon tukeminen leikeissä ja leikin kautta.	Lapset leikkivät monipuolisesti eri leikkejä riippumatta heidän sukupuolestaan	-leikkikaverin ja leikkipisteiden arvonta kerran viikossa, leikkiaika aluksi n.15 min -hankitaan leluja, jotka edustavat erilaisia kulttuureja, perhemuotoja ja sukupuolirooleja -lainataan kirjastosta kirjoja em. teemalla	-kummankin laspiryhmän vastuuhenkilöinä varhaiskasvatuksen opettajat arvontakokeilu aloitetaan viikolla 47	-aikuiset havainnoivat lasten leikkejä ja keskusteleval t tiimipalaverissa alkaen viikolla 48 -sukupuolen tasa-arvoleikeissä näkyy jo nyt onnistuneesti , esim. tyttö voi olla leikissä isä ja äitejä voi olla leikissä kaksi.
---	--	--	---	---

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman (teeman) vuosittainen laadinta ja toteutus

pvm , vastuuhenkilön allekirjoitus

_____ / _____

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman (teeman) vuosittainen laadinta ja toteutus

pvm , vastuuhenkilön allekirjoitus

_____ / _____

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman (teeman) vuosittainen laadinta ja toteutus

pvm , vastuuhenkilön allekirjoitus

_____ / _____

Tasa-arvo- yhdenvertaisuussuunnitelman päivitys 3 vuoden välein

pvm , vastuuhenkilön allekirjoitus

_____ / _____